Tečaj XIV. **NOVICE** List 59.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 23. julija 1856.

Volčji ali vijolni bob, — čmu je in kako naj se seje.

Čedalje več se sliši od volčjega ali vijolnega boba (lupinus albus, Lupine oder Feigbohne, zato ker na Laškem s praženim volčjim bobom smokvam ali figam gnojé). Skušnje veljavnih mož pričajo, da vrednost volčega boba se bo pa takrat še le prav spoznala, kadar bo treba, tudi pusto in nerodovitno pešeno zemljo v rodovitno predelovati. Tudi ta čas bo prišel; saj gré na svetu vse poredoma naprej in sila je naj bolja učnica. Izperva so se ljudje lotili le naj bolje zemlje in jo začeli obdelovati. Pozneje je prišla tudi slabeja na versto, in sedaj devajo gospodarji že tudi močirni svet na suho in ga obdelujejo, da mu jemljejo mokroto po drenaži. Lahki pesek in čisto nerodovitna pešena zemlja se pa sedaj še zanemarja — al tudi ta bo prišla na versto. Za to pa ni boljega kakor je volčji bob, ker on ima to lastnost in skrivnost v sebi, da nerodovitno lahko pešenko premení v rodoviten svet, in zakaj? Zato ker brez gnoja raste na nerodovitnem svetu in jo tako zboljšuje, da je potem pripravna tudi za kak drug sadež, posebno za rež.

Naj zvedó naši gospodarji, kaj W. Kette od tega boba po naj novejših skušnjah pripoveduje; morebiti da vstrežemo kteremu, ki ima kakošno pusto zemljiše brez prida. Kette piše od volčjega boba to-le:

Volčjega boba je več sort; naj bolj se seje rumeni, višnjev (vijolni) in beli. Gospodarju je na dvé strani koristen; je namreč dober gnoj na pešeni zemlji in pa za klajo, in sicer za frišno klajo ali suho za ovcé, zernje (bob sam) pa za goveda in konje. Ker pa so v tem imenovane tri sorte nekoliko razločne, naj povémo od vsake posebej, kar so skučnje učile.

1. Volčji bob rumeni.

Rumeni volčji bob je med vsemi naj bolji. Od leta 1840 ga kmetje po vsem Altmarku tako obilno pridelujejo, da jim je tam poglavitna klaja. Naj slabejše pešene zemljiša obsevajo ž njim, in ker je bilo popred vse golo in pusto, raste zdaj žito in drugo. Izperva so sejali volčji bob in ga podoravali za gnoj; pozneje so se prepričali, da je tudi dobra klaja, in od tega časa je pridobil volčji bob tako hvalo, da ga imajo za čudodelnika na vsaki nerodovitni pusti zemlji.

Rumenemu ali žoltenemu volčjemu bobu ni treba nič gnojiti; če se mu pognojí, se celó preveč razraste; globoko pa je treba njivo izorati; če je pešena zemlja še tako lahka, se plača dvakrat jo preorati in pa globoko *). Kdor seje ta bob zavoljo semena, naj ga seje zgodej in že konec mesca sušca (marca) ali pa izzačetka malega travna (aprila), zakaj izperva potrebuje dosti mokrote. Kdor ga pa seje za podorati, naj ga seje o Kresu, in sicer na oral zemlje 4 do 5 vagánov; če pa želí semena pridelati, je dosti polovíca une posetve. Če hoče gospodar zeleni volčji bob podorati in namest gnoja ž njim reži pognojiti, naj ga podorje kadar naj lepše cvetè, in da se bolje podorje, naj se poprej povalja. — Kosí se ta bob, ko je odcvetel. Pokošen naj leží kakoršen je 8 ali 14 dní na njivi, potem se z gnojnimi vilami na majhne kopice po 3 čevlje visoko spravi in tako naj spet 8 do 14 dní leží brez premetovanja; potem se domú spravi. (Kako pa je naj bolje to klajo domú spravljati, da ne gnjije, še ni popolnoma dognano).

Pridelk večji ali manji se ravná po zemlji in vremenu. V premerzlih krajih ne dozorí seme. Suha bobovnica (Lupinenheu) je tečna klaja, ktera se živini naj bolje prileže, če se ji ne poklada v eno mer, ampak enkrat bobovnica, drugikrat merva. Posebno za ovcé je dobra, pravijo, da imajo po nji več volne; le takrat naj se jim ne poklada kadar imajo mlade. Bob sam se zdrobljen (šrotan) poklada govedom in konjem.

S podoranim zelenim bobom se gnojí reži kaj dobro; pa tudi po požetem semenskem bobu se bolj obnaša kakor po prahi.

Seje se pa po ti versti: volčji bob, po tem pa rež, potem spet volčji bob in za njim spet rež; kdor pa po reži noče spet tega boba sejati, mora enmalo pognojiti.

2. Volčji bob višnjev.

To sorto so nekdaj zlo sejali, potem jo je pa rumeni spodrinil, sedaj so se ga spet bolj poprijeli. Ker dajè bolj terdo, leséno bobovnico, ni za klajo tako dobra kakor rumena, al to lastnost ima ta sorta, da raste celó v taki pešenki, v kteri se rumena posuší. Bob je za zobanje konjem in govedom dobro tečen.

3. Volčji bob beli.

Belo sorto na severnem Nemškem le podoravajo zimni reži, — za drugo rabo, to je, za klajo ni.

Štacuna „Dünnwald et Comp. in Berlin“, in pa „Moškovic et Siegling in Erfurt“ ponujate dobro blago, kdor želí ta bob poskusiti in nerodoviten pešen svet v rodovitnega premeniti.

*) Vse rastline, ktere kmetovavec zelene podorje, da so drugim sadežem namesto gnoja, se morajo s svojimi koreninami globoko v zemljo vrinti, da se ondi napijó vsega živeža in so potem drugim rastlinam dober gnoj.

Od verb kaj.

Pač malo drevja je, od kterega bi ne bil naš list že govoril, le od verb menim, da še ne; naj tudi nje vzame enkrat v misel.

Verbe se zamorejo na takih krajih zasaditi, ktere niso za sadno drevje. Verbe naglo rastejo, in v kratkem času (v 10 letih) že dosti lesa zaredé in potem zmiraj več. Iz korenin drugej ne poganjajo, in drugim sadežem močí ne jemljejo, ker le v globočino delajo korenine. Kdor pa hoče verbove sajenike prav saditi, ne smé okroglih lukinj delati, ker se okoli in okoli preveč terda stena naredí, ampak mora kol, s kterim luknje dela, na štiri vogle imeti. Tako se stena v zemljo saj na voglih tako terda ne naredí, in če se verbova sajenica posadí, saj na voglu laglje korenine poganja, kjer je bolj mehka zemlja. Kadar se verbe obsekujejo, naj se vselej srednji verh za čevelj višji pustí, da se dež laglje odceja in sneg bolj odletí, da se v sredi verha voda, perje ali listje in led ne nabera, zakaj to storí, da začne na sredi verba gnjiti, in zmiraj globokeje gnjije, dokler se ne razpoči. Če

se pa srednji verh zmiraj višji pustí, se ne more listje in sneg ali led naberati, in drevó ne more gnjiti tako.

Pri vodah, potokih, ribnikih, mlakah, v mokrotnih krajih sploh, pri in po travnikih verbe rade rastejo, naj bolje pa se sponašajo na nepremokrem kraji; v golem pesku se pri veliki vročini rade posušijo, in v premokrem počasi rastejo. Na krajih, povodnji podverženih, kjer se kmali voda odteče, se dobro sponašajo. Na takih je vendar bolje, da verbe stojijo, kakor pa celó nič. Kraj brez drevja je žalosten in pust. Povsod drevje raste, samo da se vsakemu pripraven kraj odloči.

Sadno drevje raste le v suhi zemlji, in večidel če bolja je, bolj veselo raste; jagnjed ali topolka v mokroti in slabem pesku, verba na travnikih in mokrotnih krajih. Kdor ima velik travnik, naj si ob grabnu in pri mlakah verb zasadí. Če je pa velik travnik, se utegne primerno razdeliti in po versti verbe nasaditi, le od poldanske straní naj verbe ne stojijo, da niso na poti, kadar se merva suší. Ko se pervič verbe obsekujejo, se mora deblo za 10 čevljev visoko pustiti, nižje veje po deblu pa naj se oklestijo. Če se nižje veje po deblu zmiraj trebijo, se skorja preraste in nobenih vej več ne poganja, in tako se le visoki verhovi dobijo. Na tako vižo ravno tako lepa trava pod verbami raste, kakor drugod po travniku. Ob košnji se lahko trava na sončni kraj spravi.

V nekterih krajih so derva drage, pa vendar ni ne drevesa ne na travnikih, ne v mokrotnem, ne na pešenem kraji. Naj vsaki storí, kolikor more; kmali se bo veliko povsod storilo, kmali se bo vsaki nad svojim delom veselil. Z.

Konjsko meso — živež človeški.

Poslednji zvezek dunajskega časopisa „Vierteljahresschrift für wissensch. Veterinärkunde“ pod naslovom „das Pferdefleisch als Nahrungsmittel für den Menschen“ popisuje vse od konca do kraja, zakaj in kako so začeli na Dunaji v mesnicah konjsko meso sekati in ga v živež ljudém prodajati. Takole piše:

Čedalje dražje goveje meso, in sicer tako drago, da ubožniše ljudstvo si ni moglo več kosčika mesa kupiti, je sprožilo pametno misel: kaj, ko bi se konjsko meso upeljalo v mesnice? Družtva zoper terpinčenje živali so se lotile te naloge, in njim, posebno pa dr. Wildner Maithsteimskemu na Dunaji, gré hvala, da je c. k. ministerstvo notrajnih oprav že 21. okt. 1850 očitno oklicalo, da konjsko meso je pripravno za živež človeški, in da je razglasilo ostro postavo, kakošni konji se smejo klati, kakošni pa ne: ali če jih ni druzega kot kost in koža ali če so smerkovi, červivi, smolikavi, ali če imajo kakoršno koli notranjo ali unanjo bolezen, po kteri se drob spremení, kri spridi itd., — da živi in zaklani se imajo kakor goveda po zvedenih živinozdravnikih ogledavati itd. V Döblingu blizo Dunaja se je odperla perva mesnica za konjsko meso; cena mu je bila za prednje četerti po 5, za zadnje po 6 kr. funt. Na Dunaji (v predmestjih) so sedaj že 4 konjske mesnice, na kmetih blizo Dunaja pa tudi ena. Dunajski magistrat po zaslišanji dunajske policije daje dovoljenja za napravo konjskih mesnic, ki morajo ločene biti od druzih navadnih, da se namesto govedine ne prodaja konjsko meso, ki je po unanji podobi govejemu zlo podobno. Naj gotovši razloček je loj in mast; pri goveji živini je bolj beljkasta, pri konji rumenkasta (pomerančne barve); pri goveji živini je bolj terda, pri konjih bolj mehka. Meso goveje je bolj rudeče, konjskega rudeča barva cika na plavkasto; ko se je goveje meso shladilo v zaklani živini, se ošlata bolj čversto kakor konjsko. Od zaklanega konja se dobí okoli 3 cente in pol do 4 cente mesa.

Na Dunaji v mesnicah zaklani in prodani konji so bili ali slepi, hudobni, nadušljivi, nori (Koller), in taki, ki so si noge zlomili ali ki so tako čotasti, da niso bili za vprego.

Nikoli ni povžito meso nobenemu škodovalo. Če je meso prav stare izdelane merhe, se vé da je terdo in kitavo, kakor da bi človek golo kožo jedel; al takošno bi tudi bilo goveje, če bi vola ali kravo vpregali 15 ali še več let. Če je pa konj bil v dobrih rokah, je konjsko meso dobro, mehko, lahko prebavljivo.

Konjsko meso, naj je kuhano, pečeno ali kakor koli napravljeno, se ne loči dosti od govejega. Pri kuhanem mesu konjskem je le rumena mast bolj očitna. Juha (župa), če je napravljena tako kakor goveja, se ne loči od goveje celó nič; ravno tako čista in okusna je; le na to ima kuharica gledati, da, kadar konjsko meso kuha, juhi večkrat pene posnema. Tudi posušeno konjsko meso se ne loči od govejega, ravno to veljá od konjskega jezika; posebno dober je; le spodnji del, kjer ga je več let berzda tišala, je tako terd, da se mora odrezati. Možgani, jetra, vranica in serce so tako dobri kakor goveji. Ledíce pa niso dobre zato, ker preveč dišé. Tudi pljuča in čeva niso za vžiti, pljuča so tako grobe in terde, da so komaj za zgristi, čev bi pa tudi zlo lačen človek ne spravil doli, — oboje prodajajo za živino. Klobase se dajo iz konjskega mesa prav dobre napraviti.

Iz vsega tega je očitno, da je konjsko meso ravno tako zdravo, in tudi tečno in dobro kakor goveje, ako se namreč le po postavi za mesnico pripušeni konji koljejo. V mesnicah je s konjskim mesom le ta sitnost, da se hitro zlo posuší in tudi začernelo barvo dobí, če leží na zraku (ljuftu) — tedaj ne more tako dolgo ležati kakor goveje.

Starozgodovinske čertice

O ženskem imenu CAVRV. (Konec.)

Memogredé še eno ime na koroških kamnih omeniti hočem. Na kamnu pri sv. Vidu izkopanem je po berilu Muratoria [1]) pisano: „C. CEPINIVS ex voto posuit“.

Cepin je po koreniki in obliki čistoslovensko ime iz „kopam“, spremenjeno iz „cepam“. Kopati izvirno pomeni: sekati, hacken, hauen, litevski: kapôti, letski: kapat, hacken, hauen, v pruskem jeziku se najde: enkopts, sepultus; pomen kopati = fodere je toraj že prenešen. Obilo imen na noriških kamnih Seccius, Seccia, nam razjasnujete domači Cepinius in Capatius = nemškim imenom Hacker in Gruber. V napisu, v kterem se ime Capatius nahaja, je še eno slovensko ime. Ves napis se glasí takole: „Titus Julius CONDOLLI filius CAPATIVS. Miles cohortis Montanorum Primae Stip. XXX.“ [2]).

Tukaj vidimo ime Kondol = Pesek, Pesjak, poljski: kundel, kadel (beri kondel) = pes, gotiški hunds, gerški κυων, gornjo-nemški hunt, staronordiški hundr, švedski hynda, pes, estniški hunt = lupus, volk, finiški hurta, volk, litevski kurtas, poljski chart, slov. hert, ert, Windhund; cimriški v višebroji: cown, kornski cên, bretanski ki, gädhelski cû, plural coin, litevski szu, letiški suns, albanski ken, sanskritski shvan, shun (çvan, çun), zendski shpa (çpa), slovenski po prestavi čerk pas, pes, iz shun je slov. ščene, šene, latinski canis, ruski konura [3]), Hundestall, gotlandski kusse, welp, volk, slov. kusa, Hündin, kuzla, psica, kužej, psiček, kuna, Marder. Canis in canis lupus se v različnih indoevropejskih poznamlovanjih stikata [4]). Rodbine z imenom Kondol še živijo v celjski okrajni.

Ime žensko Couna se najde na kamnih starega Viruna. Spominik je Senecii Couni postaviti dal TERTI-

[1]) Muratori str. 980. Nr. 3.

[2]) Gruter str. 545 Nr. 10.

[3]) Da so stari Slovenci tudi izraz kan, kon = pes poznali, pričujejo imena sel in vesi Kaniža na Ogerskem, Kaniža, predmestje v Petuji, Kaniža, srenja jareninske fare v slovenskih goricah. Slednja srenja se v listinah 16. in 17. stoletja zmiraj nahaja pod imenom Kaniža, dnešnji den pa ji ljud rajši pravi Pesika.

[4]) Glej Diefenbach „Vergl. Wörterbuch der goth. Sprache“ vox Hunds.

NIVS = Tertin [1]) od terta, vitis, Rebe. Iz shu — ku je tudi kovin, kobin. Na kamnu, najdenem pri svetem Donatu na Koroškem, stojí: „Perpetuae securitati Ursulus (Medved) Julianus et COVINAERTA COVINERTI vivi sibi fecerunt“ [2]).

Ne le da med imeni starih narodov nahajamo naravoslovske imena, kakor Asinius, Torelli, Rindl, Stiermann, Visunt, Bock, Ross, Hahn, Fuchs [3]), tudi pes, simbol černega boga, je bil posebno časten pri starih Slovencih.

Pa več od psa, simbola černega boga, v drugem članku. Mislim da več dokazov za slovenščinost Norčanov ni treba, kakor so tukaj razložene imena: Cauru, Devsa, Cakurda, Cepin, Kapač, Kondol, Kovinert, Koʼuna, — ergo ego censeo Noricos fuise Slavos.

Ogled po svetu.

Pogrebi na Rusovskem.

Kakor hitro človek poslednjič izdihne, mu nar bližnejši žlahtniki očí in usta zatisnejo in mu na očí bakren (kufren) dnar položé. Kmali potem umijejo truplo in ga oblečejo. Mertvaške oblačila pa se ločijo po starosti, po stanu in spolu. Revne ljudí pokopujejo sploh v njih navadnih oblačilih, premožniši zavijajo merliče v mertvaško zavijačo, bogatini in imenitniki pa imajo černo oblačilo za mertve. Dekleta pokopujejo s cvetličnim vencom. Otroke pa zavijajo v rudeče oblačila, jim dajo cvetlice v roke in še mertvaško trugo s cvetlicami potresejo. Vsakemu mertvemu denejo na persi križ. Tudi ogrinjala za mertvaško trugo so različne. Rusi imajo namreč za otroke bledorudeče, za odrasčene ženske temnorudeče, za vdove rujave pogrinjala, černih pa ne rabijo.

Preden mertvega pokopljejo, ga na pare denejo, in sicer tako krasno, kolikor okolinosti dovolé. Premožni krasneje od revnih, pri kterih se že malo krasnega vidi. Pare pogernejo z rudečim suknom, nad glavo mertvega postavijo križ, na persi mu tudi majhen križec položé.

Pod pare denejo poleti posodo polno ledú, da zrak hladí. Tri velike voščene sveče, s černim platnom ovite, stojé na koncu glave, ena pa pri nogah. Na desni strani stojí duhovnik, da molitve moli, ki se z drugim duhovnom verstí. Na mizi zraven par stojí posoda polna laškega pšena. na sredi križ iz rozín narejen, okrog veliki kosovi sladkora. To je jéd za tiste, ki za pogrebom gredó. Na dan pokopa spremijo duhovni pogreb s križem in gorečimi svečami. Na poti pobožne pesmi pojó. Černe oblačila pri pogrebu imajo le žlahtniki visokega stanú. Pri pogrebu bogatih pojejo tudi za pogrebom dečki, ki nesó lepo kinčano podobo nebeške device. Vsa žlahta gré peš za pogrebom, mertvega pa ali peljejo ali pa nesó. Konji so vselej s černimi plahtami pogernjeni. Pokrova lesénega nimajo pri mertvaški trugi, kadar merliča nesó, ampak s černim suknom jo pregernejo.

V cerkvi spet pojejo in pogostoma besede izgovarjajo „Bog usmili se nas“. Potem moli duhoven za mertvega, da bi mu Bog grehe odpustil. Tudi položé spisano molitev v trugo. Potem poljubijo merliča; z lesénim pokrovom ga zabijejo in zakopljejo. Ob letu bere duhoven mašo za mertve. Vsi žlahtniki pridejo na pokopališče in hrane sabo prinesó, ktero duhoven dobí, ki mašo bere.

Kratkočasnica.

Kakor bo Bog hotel!

Ko so pred nekimi leti, kakor se je že večkrat zgodilo, babjoverci strašno govorico raztrosili, da se bliža sodni dan, je ravno to tudi nekega kmeta dolételo. Prepričan, da bo moral kmali posvetno zapustiti, prosi nekoliko sosedov, ž njim iti k gosposki, da bi tamo vpričo njih svojo zadnjo voljo postavil, kar mu tudi dovolé. Pridši k gosposki pové, kaj ga je k temu nagnalo, in na vprašanje: komu je sklenil svoje posestvo zapustiti, odgovorí: „Svoji dekli, nimam nobenega iz žlahte več, ona pa je revna in pridna“. Gospodje se jamejo krohotati, „kaj pak, vsaj bo morala tudi dekla iti iz tega sveta, čemu ji bo dedšina?“ Kakor znad oblakov treščen, pogleda debelo svoje tovarše. „Lejte, lejte, da tega nismo pomislili!“ Žalostnemu, da ne bo imel komu zapustiti svoje kmetije, se mu vzdigne iz globočine pers žalosten zdihljej: „Kakor bo Bog hotel“. In s tem pisarnico zapustí.

Prislovice.

Nabral v Istri Jak. Volčič.

Joh stadu (čredi) brez ovčara, joh kući brez gospodara!

Više (več) jedan iz stoga, nego (kakor) trojica na stog (laglje eden več potrosi, kakor trije zaslužijo).

Slamom oganj pokrivati. Uljem oganj gasiti (neprave sredstva rabiti).

Ki nima sreče, neka ne gre na ribu (loviti); (povsod je treba sreče).

Činimo ali ne prečinimo! Preveč ni s krohom dobro! (nichts übertreiben).

Gavran gavranu očí neizkopa — vrag vragu rogi ne izbije.

Nije mora (morja) brez ponora (Abgrund). (Vsako morje ima svoje nevarnosti.)

More (morje) pomore, i razmore. (Auf dem Meere wird man leicht reich, oder geht man zu Grunde.)

Nije meštra (učitelja) do potrebe. (Die Noth ist die beste Lehrmeisterin.)

Neka oči vidu, uši čuju, samo da serce, jezik i ruke miruju.

Bog bi dal, ma nima kemu. (Nismo vredni božjih dobrot.)

Neumé nam ni jezika ni svika (običajev).

Za manj je s pustom lehom dobro leto čekati.

Kakva bačva, takov duh (kakoršen človek takošen govor).

Ne gleda se pas ki je, nego iz kega dvora vanka gré (zavolj gospodara se njegova stvar spoštuje.)

Veži mē četirinožki (roke in noge skupa), i hiti me med moje (med svojimi je bolje, ko med ptujimi).

Ne dela se plašč samo za jedan daž (zahvali se na dobroti za bodoče dobrote).

Sve se dostoji (mine), slava božja na miru stoji (česka: vseho do času, pan Bůh na veký).

Vuk (volk) nosi, dok mu kožu nosu (tat krade, dokler ga ne vjamejo).

Dobar ko kruh, ki se ji (prav dobar).

Pitomo (domače) pušča, a divje loví (gotovo na negotovo vaga).

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Siska 15. julija. * Na Horvaškem in v Slavoni poželi so že večidel; letina je dobra razun malokterih krajev. Ječmena, kterega tukaj obilo sejejo, so pridelali dokaj, in ker ga dosti po manjših žitnih tergih ponujajo, ponižuje ceno druzega žita. Koruza po zadnjem dežji dobro kaže. Tudi horvaška pšenica je letos lepa in težka. Kako bo s slivami (češpljami), se ne vé še, ker iz nekterih krajev se sliši, da jih bo dokaj, iz druzih pa, da celó nič. Da bi poskočila cena slivovca, se vendar ni nadjati, ker je cena vinskega cveta (špirita), čeravno sedaj enmalo višja, vendar še zmiraj taka, da tare ceno slivovca. Terta tako lepo stojí, da že veliko let ne tako; če bo vreme še mesca avgusta in septembra takošno, kakoršno je sedaj, Bogme! da bomo pili kapljico od leta 1834, in tudi obilo je bo. Žitna cena tudi pri nas enmalo pada; pšenica je po 4 fl. 45 do

[1]) Glej Ankershofen „Handbuch der Gesch. des Herzogthums Kärnthen“ str. 505.
[2]) Gruter str. 896. Nr. 2.
[3]) Glej Pott „Die Personennamen“ str. 659. Pis.

5 fl. 50 kr., koruza po 2 fl. 20 kr., soršica (napolica) po 3 fl. in 3 fl. 20 kr., oves po 1 fl. 24 do 30 kr. vagán. Toče je pri nas letos malo bilo, in tam, kjer je bila, ni, hvala Bogu, veliko škodovala.

Iz Istre 18. julija. C. — Veselo je viditi, da v malo letih se je sadjoreja močno povzdignila v Istri. Posebna hvala pa gré za to povzdigo neutrudljivemu prizadevanju dosluženega cesarskega stotnika, gospoda Lichtenfeld-a, ki je z besedo in djanjem, ne gledé na zahvalo in lastni prid, v tem toliko koristil, da je res velik dobrotnik Istre. Rodoljubni mož si je postavil večen spominek z blagim svojim prizadevanjem in hvaležni mu bodo vnuki sedanjega rodú, ki bodo vživali blagor njegovega truda. Zbudil je on sosebno med duhovščino mnogo ljubezni do sadjoreje, ki marljivo vcepuje v mlade serca žlahtne poduke, ki gotovo brez sadú ostali ne bodo. Pa tudi „Novice“, ktere se tudi pri nas prav rade beró, pripomogle so v tem neizrekljivo veliko. Veselje me je obhajalo, ko sem stopil v šolo v Novakah. Podučuje tù gospod kaplan, Miha Zupančič, krog 80 otrok, ne le v navadnih šolskih predmetih, temuč tudi v sadjoreji, za ktero jih je toliko unel, da so otroci po celi fari skoraj vse germe pocepili. Pa tudi djanskega poduka v sviloreji ne zanemarja, in osnoval je razun sadjorejne šole tudi svilorejnico, ter dajè otrokom tudi na dom svilode, da se sami ž njimi pečajo, in se tako prepričuje, kako se vedejo ž njimi. — Ker pa hvalim, kar je hvale vrednega, ne morem, da bi ne grajal graje vredne navade, da otroci po Pazinu za noge privezane mlade sove po tlaku vlačijo in jih tako dolgo mučijo, da poginejo. Ne grajam neumnih otrok, ampak gerde starše, ki otrokom to pripuščajo in jim tako veselje napravljajo in usmiljenje v njih sercu zatirujejo! — Letina je pri nas srednja. Ozimina je sploh srednjo mero dobra zavolj velike moče spomladi; v okrajih: Novigrad, Buzet in Volosko so zadovoljni s pridelkom. Jaro žito je sploh dobro, na otocih pa so hude nevihte mnogo škode napravile. Krompirja je mnogo nasajenega in obeta obilen pridelk. Klaja se je prav dobro obnesla. Olja bo pa prav malo, ker je hudi zimski mraz oljki močno škodoval in je je mnogo pozeblo. Na otocih je nekoliko več olja pričakovati. Terta obeta sreden pridelk, žali Bog, da se prikazuje na mnozih krajih tertna bolezen! Sadja bo malo, ker ga je vzelo nevgodno vreme ob času cvetja. — Pri nas ne žanjejo tako kakor na Krajnskem, ampak visoko blizo klasja, in potem pokosé sterno; tudi kozolcev nimajo in skladajo požeto žito v kopice na prostem; mlatijo pod milim nebom. — Tudi v naših krajih ste za čermom (metljaji) dvé kravi poginile, pa naglo so zagnali ljudje vriš, da je goveja kuga. — Z Bogom!

Iz Krajna 21. julija. Ponoči od sabote na nedeljo so v Naklem nad Kranjem kmečki fantje, ki so iz Primskovega, Gorenj in še druzih vasí šli v Naklo, kakor pravijo, „na korajžo“, ubili nekega fanta, s kterim so se sperli; prec v nedeljo so 14 deležnikov tega pretepa v Kranj pripeljali v sodnijo. Tù se jim bo povedalo, kaj se pravi „na korajžo“ iti, in kadar bo sodba iztekla, bojo še le čutili, kaj je „korajža“! Res žalostno je pri nas, da se vedno sliši od pretepov, in da malokteri pretep se končá brez uboja! Če je to „korajža“, je pač vsak divjak junak.

Novičar iz raznih krajev.

Da se dosedanje postave zastran osvobodenja bogoslovcov od vojaške službe v gotov red denejo, so presvitli cesar veleli, da sledeče določila imajo prec veljavo zadobiti: Vsi mladenči katoliške vere so vojaščine oprosteni, kakor hitro jih kaki škof v svoje semenišče za bogoslovce (alumnatarje) vzame, ali da grejo v kak samostan (klošter), ki je od cerkve poterjen, ali če se bogoslovstva učijo v kakih javnih bogoslovskih šolah in imajo zagotovila kakega škofa v rokah, da jih bo potem za duhovne vzel v svojo škofijo, in se morejo izkazati z dostojnimi šolskimi spričali. Ravno to veljá tudi za bogoslovce gerškega obreda. Če pa ti in uni zapustijo bogoslovski stan, preden so dostali leta, ki mladenču nakladajo dolžnost vojaščine, pa zapadajo ti dolžnosti po letih, v kterih so. Tudi bogoslovci augsburške, helvetiške in unitarske vere so vojaščine prosti, ako se izkažejo z dobrimi in od superintendenta poterjenimi bogoslovskimi spričbami in če se sicer lepo ohnašajo, ali če morejo dokazati, da so k večem pred tremi leti bogoslovske šole dobro dokončali, da stojé v versti duhovnikov in da so vse spolnili, kar je treba, duhovno pastirstvo v protestantiški cerkvi nastopiti. — Ker je pervi in najvažniši čas otročje postelje presvitle cesarice srečno dotekel, se po 20. t. m. več ne izdajajo vsakdanje zdravniške naznanila. — 18 vasém saroškega komitata na Ogerskem, kterim je 6. dan p. m. toča vse polje pobíla, je cesarjev adjutant grof Szapari razdelil čez 4000 fl. — Naših starih in pri nas preklicanih krajcarjev imajo sedaj sila veliko v Valahii, Serbii in mnogih turških okrajnah. — Na Dunaji so te dní za 2 dní zaperli dva tičarja, ki sta skrivé prodajala oslepljene šinkovce. Res je potreba, da se takim gerdúnom ostro na pete stopa! — Od naj važniše politiške prigodbe — od punta na Španjskem — se še nič prav gotovega ne vé, zakaj se je vnel in kaj se tam godí. Poslednje telegrafno naznanilo od 21. t. m. pravi: „V Saragosi se je pod generalom Falkon-om junta osnovala; deržavni zbor (Cortes), ki so bili zapodeni iz Madrida, se tam zbira; v Aragonii in več druzih krajih je punt; Barcelona je pokojna; narodni straži so vzeli orožje“. Zakaj se je vnel punt, se različno ugibuje, pa nič se še pravega ne vé, ker vlada je prepovedala, da nobeden ne smé po telegrafu kam kaj pisati. Morebiti bojo prihodnje novíce kaj gotovega prinesle. — Napolitanska vlada je na pismo angležke in francozke vlade nek prav nejevoljno odgovorila, da „vsak naj pometa pred svojo hišo“, in da je imela nektere premembe zastran vladarstva in pa pomilostenje nekterih jetnikov že pripravljeno, sedaj pa noče nič storiti, da ne bo kdo mislil, da mora ubogati unanji sili. — Turška vlada je prejšnega gospodarja Ghika izvolila za kajmakana v Valahíi, za Moldavo pa boljarja Balša. Izvolitev Ghika-ta je važna zato, ker Ghika je mož tiste stranke, ki želí zedinjenje teh knežij. — Turška armada se že pomikuje proti Černigori, in ker tudi v Bosni in Hercegovini vrè, bo imel Omer-paša spet kaj opravila. Na jugu Hercegovine stoječe mesto Nikšić je poslalo 10. t. m. poslance v Ostrog h knezu Danilu s poročilom, da mu želí podložno biti. — V več krajih Francozkega razsaja tertna bolezen tako, da se bojé strašne škode.

Pri koscu.

Nikar, nikar ne mahni sim,
Kjer cvetke rastejo;
Te prosim, prizanesi jim,
Saj dokler docveto!

Al mar ne čutiš nič vonjav,
Ki 'z perjiča puhté?
Ne vidiš, kakšen kras so trav, —
Te nič ne veselé?

Glej, glej! iz te bučelica
Zletela ravno kar,
Napila meda sladkiga
Se je — o stoj! nikar!

Al ojstra kosa le verši,
Sekáč ne čuje me;
Pod koso vse mu obleží,
Osat in rožice.

Po tleh ležé in se sušé,
Kermilo so goved, —
Vonjava, zalost njih — kje je?
In kje je njihov med?

Pri smertni postelji sem stal
Mladenčev in deklet,
Se kosca spomnil sem in trav,
Na rože in njih med.

Iz D. zapuščine.

Pogovori vredništva.

Gosp. D. Č. v D.: Kadar nam bote kaj pisali, prosimo, da priložite pesmico: „Kar nam koli rožic“ etc., ker pečat na papirji je na več krajih iztergal besede. — Gosp. Fr. C. v P.: Serčen pozdrav in hvala za poslano! Prosimo večkrat kaj. Lepa pesmica „Na grob“ ni na stran djana, ampak čaka pripravnega časa n. v. d. d.

Milodari za Semičane. Gosp. Val. Pleiweis v Ljublj. 5 fl. — J. B. v Ljublj. 2 fl. — Gosp. Anton Černe, kaplan v Ložu, 2 fl. — Iz Verhnike gosp. G. T. 5 fl. z opominom: „Dajte in se vam bo dalo“.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**